

Article Info/Makale Bilgisi

✓Received/Geliş:13.04.2022 ✓Accepted/Kabul:25.08.2022

DOI:10.30794/pausbed.1102376

Research Article/Araştırma Makalesi

Selamzade, F. (2023). "Türkiye'de Görev Yapmakta Olan Azerbaycan Uyruklu Akademisyenlerin Sosyal ve Ekonomik Durumlarının İncelenmesi", *Pamukkale Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 55, Denizli, ss. 99-117.

TÜRKİYE'DE GÖREV YAPMAKTA OLAN AZERBAIJAN UYUKLU AKADEMİSYENLERİN SOSYAL VE EKONOMİK DURUMLARININ İNCELENMESİ

Fuad SELAMZADE*

Öz

Bu makalede, Türkiye'deki kamu ve vakıf üniversitelerinde görev yapmış ve halen görev yapmakta olan Azerbaycan uyruklu akademisyenlerin sosyal ve ekonomik durumları incelenmeye çalışılmıştır. Ayrıca öğretim elemanlarının Türkiye'de ve çalıştıkları kurumlarda yaşadıkları sorunların tespit edilmesi ve Türkiye'ye ve çalıştıkları kurumlara olan bağlılık düzeylerinin seviyelerinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Çalışma yapılırken, Yüksek Öğretim Kurumu'nun ve üniversitelerin internet sayfasından Azerbaycan uyruklu akademisyenlerin iletişim bilgilerine ulaşılmış ve anket soruları yöneltilmiştir. Verilerin incelenmesi sonucunda, Azerbaycan uyruklu akademisyenlerin Türkiye'de çalışma nedenlerinin ekonomik ve sosyal durumlarının daha iyi düzeye çıkarılması olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda akademisyenlerin Türkiye'ye bağlılık düzeyinin, Azerbaycan'a olan bağlılık düzeyi ile aynı olduğu tespit edilmiştir. Daha özel olarak söylemek gerekirse Azerbaycan uyruklu akademisyenler, Türkiye'de hizmet verirken, aynı zamanda Azerbaycan'a hizmet ettiklerini düşünmektedirler. Aynı zamanda akademisyenler Türkiye'de yaşanan sosyal, ekonomik ve toplumsal sorunların önemli ölçüde olmadığını belirtmişlerdir. Bu çalışmanın Türk Dünyasının birleşmesi ve gelişmesi için bilim adamlarının karşılıklı çalışması ve sorunlarının ortaya konulması, bu sorunların çözülmesi yönünden önemli olduğu ve politika uygulayıcılarına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar sözcükler: *Türkiye, Azerbaycan, Bir Millet İki Devlet, Üniversite, Yabancı Uyruklu Akademisyen.*

EXAMINATION OF SOCIAL AND ECONOMIC CONDITIONS OF AZERBAIJANI ACADEMICIANS WORKING IN TÜRKİYE

Abstract

This article tried to examine the social and economic status of Azerbaijani academics who have worked and are still working in State and Foundation Universities in Türkiye. It also aimed to determine the problems experienced by the academics and their level of commitment to Türkiye and the organization where they work. In consequence of the analysis of the data obtained through the questionnaire application, the main finding of the study is that Azerbaijani academicians' reasons to work in Türkiye arise from economic and social conditions. It also determined that the level of commitment of academicians to Turkey is the same as their level of commitment to Azerbaijan. More specifically, this group of academic scientists thinks that while they are serving in Türkiye, they are also serving Azerbaijan. The academicians also stated that the social, economic, and communal problems experienced in Turkey are not significant. For the union and development of the Turkish World, it is thought that this study is significant in terms of mutual work of scientists and revealing their problems, solving these problems, and it will help policy practitioners.

Keywords: *Türkiye, Azerbaijan, One Nation - Two States, University, Foreign Born Academicians.*

*Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, MUŞ.
e-posta: f.salamov@alparslan.edu.tr (<https://orcid.org/0000-0002-2436-8948>)

GİRİŞ

Azerbaycan ve Türkiye halklarının dostluğu ve kardeşliği tarihin süregelen devirlerinde pekişmiştir. Aynı dile, dine, ahlaki değerlere, geleneklere ve göreneklere sahip olan bu halklar, uzun bir tarihsel süreç içerisinde birbirlerini zenginleştirmek ve etkilemekle kalmamış, aynı zamanda birbirlerine daha da yakınlaşmışlardır. Nitekim tarihsel gelişim aşamasında sosyo-kültürel hayatın herhangi bir alanına dikkat edersek, bu yakınlığa, bu doğallığa, karşılıklı zenginleşmeye ve olumlu ilişkilere her zaman tanık olmak mümkündür. Bu halklar iyi günde kötü günde hep yan yana durmuş, birbirlerine destek olmuş, hatta düşmana karşı verilen savaşlarda 1915 yılında Çanakkale Savaşında, 1918 yılında Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin kuruluşunda, 1919-1923 yıllarında Türkiye Cumhuriyeti'nin Kurtuluş Savaşı'nda en son olarak da 2020 yılında 44 günlük Kaarabağ Savaşında bir birilerinin yanında olmuşlardır. Unutulmamalıdır ki, Azerbaycan'ın bağımsızlığını ilk tanıyan ve doğrudan destekleyen Türkiye Cumhuriyeti olmuştur (İmamverdiyev, 2018: 9).

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nde Gorbaçov'un uyguladığı "Perestroyka" politikaları ile Sovyet vatandaşlarının yurt dışına seyahatinde kolaylık gösterilmiştir. 18 Ekim 1991 yılında bağımsızlığını ilan ederek Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nden ayrılan Azerbaycan'da da yabancı ülkelere seyahat kolaylaşmıştı. Bu tarihlerde, turistler ve iş adamlarının yanı sıra akademisyenler de yurt dışında çalışmaya yönelmişlerdir. İş adamlarının ve akademisyenlerin bu ülkeler içerisinde ilk tercihleri Türkiye Cumhuriyeti olmuştur. 1991 yılından günümüze kadar Türkiye Kamu ve Özel Üniversitelerinde yüzlerce akademisyen görev yapmıştır (İmamverdiyev, 2018).

Çalışmanın amacı, Azerbaycan uyruklu akademisyenlerin Türkiye'yi tercih nedenlerinin farklı yönlerden araştırılması ve sosyal ve ekonomik durumlarının incelenmesidir. Çalışmanın evrenini Türkiye'de çalışan Azerbaycan uyruklu akademisyenler oluşturmaktadır. Bu bağlamda Türkiye üniversitelerinde çalışan Azerbaycan uyruklu akademisyenlere ulaşılmaya çalışılmakla gerek yüz-yüze, gerekse internet yolu ile anket uygulaması yapılmıştır. Çalışmanın yapılması için ilk olarak konuyla ilgili yerli ve yabancı kaynaklar taranmış, bu çalışmalarda kullanılan anket soruları incelenmiş ve Allen ve Meyer'in (1991) üç boyutlu modeli esas alınarak Ağca ve Ertan (2008), Korkmazer ve Saydan (2018) ve Korkmazer (2020) tarafından oluşturulmuş ölçek soruları kullanılarak "Türkiye'de Ekonomik Nedenlerle Çalışma Zorunluluğu Ölçeği", "Türkiye'de Sosyal Nedenlerle Çalışma Zorunluluğu Ölçeği", "Türkiye'de Yaşanmış Sorunlar Ölçeği" ve "Türkiye ile Duygusal Bağlılık Ölçeği" olmak üzere dört ölçek oluşturulmuştur. Daha sonra Türkiye'de çalışan akademisyenlere YÖK Akademik üzerinden ulaşılmaya çalışılmıştır.

Literatür taraması sonucunda Türkiye'de çalışan yabancı uyruklu akademisyenler, özellikle de Azerbaycan uyruklu akademisyenler üzerine çalışmaların yeterli sayıda olmadığı, yapılan çalışmaların genellikle yabancı uyruklu öğrencileri kapsadığı görülmüştür. Bu açıdan bakıldığında bu çalışmanın özgün değerinin yüksek olduğu ve alana önemli ölçüde katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

LİTERATÜR TARAMASI

Türkiye'deki yabancı uyruklu öğrenci ve akademisyenleri konu eden bilimsel çalışmalar incelendiğinde daha çok yabancı uyruklu öğrenciler üzerine yoğunlaşma olduğu (Paksoy, Paksoy ve Özçalıcı, 2012; Şahin ve Demirtaş, 2014; Aliyev ve Öğülmüş 2016; Zavalsız ve Gündoğ, 2017; Usta, Sayın ve Gözüpek, 2017; Fidan ve Barıtçı, 2018; Dünder ve Aksoy, 2018, Saatçı ve Aksu, 2020) görülmektedir. Bu çalışmalar sonucunda yabancı uyruklu öğrencilerin çoğunluğunun akademik başarısının çok düşük olduğu, başlıca sorunlarının ise daha çok ekonomik olduğu, dil ve barınma gibi konularda sıkıntı yaşadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca, yabancı uyruklu öğrencilerin yabancı olmaktan kaynaklı olarak dışlandıklarını düşündükleri belirtilmiştir.

Yabancı uyruklu akademisyenlere yönelik çalışmalar ise az sayıda olmakla birlikte onların Türkiye'deki farklı alanlardaki eğitime bakışları (Çoştur, Qaddom, ve Bahar, 2018; Arslan ve Kılınc, 2021) boyutunda incelenmiştir. Araştırma sonucunda göçe zorlanmış, genellikle Suriye uyruklu olan akademisyenlerin akademisyen olmayı bir üst kimlik olarak algıladıkları, akademisyenliğin evrensel tanımı çerçevesinde kendilerini tanımladıkları ve mesleki kimliklerini akademisyenlik mesleğinin topluma hizmet, bilimsel araştırma-geliştirme faaliyetleri yürütme bağlamında anlamlandırdıkları tespit edilmiştir. Bu çalışmalardan biri de Prof. Dr. İlqar İmamverdiyev tarafından

2018 yılında yazılmış “Bir Millet, İki Devlet, Azerbaycan - Türkiye” adlı kitaptır. Bu kitapta farklı dönemlerde ve yıllarda Türkiye’de çalışmış Azerbaycanlı sanatçılar, bilim adamları ve akademisyenler hakkında geniş bibliyografik bilgiler sunulmuştur. Türkiye’de çalışan yabancı uyruklu akademisyenlerin sosyo-ekonomik durumları ile ilgili çalışma sayısı da çok değildir. Seydi, (2013) çalışmasında Suriye’de iç savaş sonucunda eğitim alanında ortaya çıkan problemler ve Türkiye’deki Suriyelilerin eğitim durumu incelenmiş, eğitim adına Türkiye’den Suriyelilerin talepleri değerlendirilmiştir. Çalışma grubu kartopu tekniği ile oluşturulmuş olup, görüşmeler konunun uzmanı 15 Suriyeli akademisyen ve eğitimciyle gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda Türkiye’ye sığınan Suriyeli mültecilerin özellikle Türkiye’de kampların dışındaki eğitimde ve üniversite eğitiminde yaşanan önemli boşluklar ve bununla ilgili istekleri olduğu tespit edilmiştir. İplik ve Yalçın (2017) Türkiye’deki üniversitelerde görev yapan 415 yabancı uyruklu akademisyenin birey-çevre uyumu, kültürel adaptasyon iş tatmini, yaşam tatmini ile işten ayrılma niyeti arasındaki doğrudan ve dolaylı ilişkileri incelenmiştir. Çalışma sonucunda birey-çevre uyumuyla kültürel adaptasyon, iş tatmini, yaşam tatmini ve işten ayrılma niyeti gibi çalışan tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu ve bu ilişkilerde kültürel adaptasyonun aracılık rolünün olduğu tespit edilmiştir. Akman (2018) Türkiye’deki Azerbaycanlıların engeller ve katkılar bağlamında yerli topluma uyumunu incelemiş, çalışma sonucunda aynı kültürden gelme hasebiyle Azerbaycanlı göçmenlerin Türkiye’de kabul edilme noktasında en kolay toplum olduğu tespit edilmiştir. Buna rağmen toplumsal kabulün katkıya dönüşmesinin önünde barınma, yurt yaşantısı, ev özlemi, sağlık sorunları, istihdam ve ekonomik sorunlar, sosyal çevre ilişkileri, yerli toplum tarafından benimsenme, önyargılar gibi engeller olduğu tespit edilmiştir. Öz ve Laloğlu (2018) çalışmasında Türkiye’de yabancı uyruklu akademisyenlerin istihdamına yönelik ihtiyaç nedenlerini genel hatlarıyla incelemiş ve Atatürk Üniversitesi’nin bu pay içerisindeki durumunun ayrıntılı bir analizini yapmıştır. Çalışma sonucunda Atatürk Üniversitesi’nde görev yapan yabancı uyruklu öğretim elemanlarının üniversitenin başarı sıralamasında çok etkin olmadığı tespit edilmiştir. Yabancı uyruklu akademisyenlerin daha çok ucuz iş gücü olarak temin edildiği, hemen hepsinin yoğun ders yükü ve poliklinik hizmetlerin altında oldukları tespit edilmiştir. Bu nedenledir ki, yabancı uyruklu akademisyenler ile Atatürk Üniversitesi’nin başarısı arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür. Gümüşlü Tunçağıl’ın (2019) çalışmasında ise yabancı öğretim elemanlarının ve yabancı öğretmenlerin Türkiye’de çalışabilmeleri için kabul edilen usul ve esaslar, Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ile Uluslararası İşgücü Kanunu karşılaştırılarak mevzuat açısından incelenmiştir.

Gahungu (2011), Libaers ve Wang (2012), Webber ve Yang (2014), Lawson, Salter, Hughes ve Kitson (2019), Luczaj (2020 ve 2022), ve Mamiseishvili ve Stuckey (2022) çalışmalarında, yükseköğretim kurumlarında yabancı uyruklu akademisyenlerin akademiye tam olarak entegre olmalarında karşılaştıkları engel ve fırsat konularının yanı sıra Ar-Ge ve girişimci akademisyenlik potansiyellerini araştırmışlardır. Çalışmalarda yabancı uyruklu akademisyenlerin araştırma kaynaklarını çekmede daha başarılı görüldükleri, ancak bilimsel çalışmalarının girişimci faaliyetlere dönüştürmede daha az başarılı oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca, yükseköğretim kurumlarının, yabancı uyruklu öğretim elemanlarının kendilerine yabancı olmalarını bir zenginlik olarak görmeleri önerilmiştir.

YÖNTEM

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de görev yapmakta olan Azerbaycan uyruklu akademisyenlerin Türkiye’ye gelme nedenlerinin ortaya çıkartılması, Türkiye’deki sosyal ve ekonomik durumlarının öğrenilmesi ve ayrıca duygusal bağlılık düzeylerinin tespit edilmesidir. Bu bağlamda, akademisyenlerin Türkiye’ye gelme nedenleri ile Türkiye’de yaşadıkları sorunlar ve duygusal bağlılık düzeylerinin demografik özelliklere bağlı olarak ne kadar değiştiği ortaya çıkartılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın Türkiye’de görev yapmakta olan yalnız Azerbaycan’dan gelmiş akademisyenlere değil diğer ülkelerden gelmiş yabancı uyruklu akademisyenlere katkı sağlayacağı ve yabancı uyruklu akademisyen alımında yöneticilere bilgiler sunacağı düşünülmektedir.

Türkiye üniversitelerinde görev yapmakta olan ve emekli olmuş Azerbaycan uyruklu akademisyenler çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Yükseköğretim Kurulunun (YÖK) internet sitesinde (<https://istatistik.yok.gov.tr/>) yayımlanan yabancı uyruklu öğretim elemanları verilerine göre Türkiye’deki üniversitelerde yabancı uyruklu statüsünde görev yapmakta olan Azerbaycan uyruklu akademisyen sayısının 286 olduğu tespit edilmiştir. Akademisyenlerin bilgilerinin paylaşıldığı <https://akademisyen.yok.gov.tr> sitesinden 400’ün üzerinde Azerbaycan uyruklu akademisyen bilgisine ulaşılmıştır. Bu bağlamda tüm akademisyenlere ulaşmanın güç olduğu dikkate alınırsa araştırmanın en az 198 kişi ile yapılması ideal örnek büyüklüğü olarak belirlenmiştir. Bu temsili örneklem

büyüklüğü basit tesadüfi örnekleme yöntemi formülü kullanılarak bulunmuştur (Yamane, 1967:886). Araştırmanın yapılması için Muş Alparslan Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kuruluna başvurulmuştur¹. Araştırmanın tüm süreçlerinde Helsinki etik deklarasyonu ilkelerine uygun hareket edilmiştir.

Bu çalışmada aşağıdaki hipotezler test edilmiştir:

H₁: Akademisyenlerin çalışmak için Türkiye'yi tercih etmelerinde Ekonomik nedenler ile duygusal bağlılıkları arasında pozitif bir ilişki vardır.

H₂: Akademisyenlerin çalışmak için Türkiye'yi tercih etmelerinde Sosyal nedenler ile duygusal bağlılıkları arasında pozitif bir ilişki vardır.

H₃: Akademisyenlerin Türkiye'de yaşadıkları sorunlar ile duygusal bağlılıkları arasında negatif bir ilişki vardır.

H₄: Akademisyenlerin Türkiye'ye gelme nedenleri, yaşadıkları sorunlar ve duygusal bağlılıklar ile demografik özellikler arasında ilişki vardır.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada literatür taraması sonucunda yabancı uyruklu akademisyen ve öğrenciler için geliştirilmiş olan ölçekler kullanılarak yeni ölçek geliştirilmiştir. Ölçeğin ilk kısmı demografik özellikler ve Türkiye'ye yerleşme bilgilerini içermektedir. İkinci kısım Azerbaycanlı akademisyenlerin Türkiye'ye gelme sebepleri, aidiyet duygusu, bağlılık duygusu ve sosyal güven düzeyini ölçen ifadelerden oluşmaktadır. Çalışmanın teorik çerçevesini "Bütünleştirici İletişim Teorisi" oluşturmaktadır (Ertekin, Ilgın ve Ataman Yengin, 2018). Çalışmada Duygusal bağlılık ölçeği olarak, Allen ve Meyer'in (1991) üç boyutlu modeli esas alınarak Ağca ve Ertan (2008) tarafından geliştirilen 8 sorulu 5'li likert tipi ölçek kullanılmıştır. Ayrıca, Korkmazer ve Saydan (2018) ve Korkmazer (2020) tarafından oluşturulmuş ölçek soruları da çalışmada kullanılmıştır. Anketin ilk kısmında Azerbaycan uyruklu akademisyenlerin demografik özellikleri, gelir düzeyi, Türkiye'ye taşındıkları tarih ve Türkiye vatandaşlığı durumu hakkındaki bilgiler bulunmakta, ikinci kısımda ise akademisyenlerin Türkiye'ye gelme nedenleri, yaşadıkları sorunlar, Türkiye ve çalıştıkları kurum arasındaki duygusal bağlılık düzeyini ölçen ifadeler yer almaktadır. Çalışmada, Kesinlikle Katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Tarafsızım (3), Katılıyorum (4) ve Kesinlikle Katılıyorum (5) olmak üzere 5'li likert ölçeği kullanılmıştır.

Anket uygulamasının yapılabilmesi için ilk olarak akademik.yok.gov.tr adresinden Azerbaycan uyruklu akademisyenler seçilmiş ve çalıştıkları kurum, bölüm ve e-posta adresleri elde edilmeye çalışılmıştır. Ardından bu bilgiler bir Excel dosyasında toplanmıştır. Daha sonra e-posta adresi bulunmayan akademisyenler hakkında bilgiler ilgili üniversitelerin akademik personel sayfasından elde edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışma sonucunda 425 Azerbaycan uyruklu akademisyenin bilgisine ulaşılmış, 389'unun e-posta adresi elde edilebilmiştir. Elde edilmiş e-postalara drive.google.com sayfasında düzenlenmiş anket sorgusunun bağlantısı gönderilmiştir. Gönderilen e-postalardan 39'u tespit edilmediği için ulaşılamamıştır. Daha sonra anket sorularının diğer üniversitelerde görev yapmakta olan Azerbaycan uyruklu akademisyenlere ulaştırılması için Muş Alparslan Üniversitesi Rektörlüğüne müracaat edilmiş ve üniversitelere ankete katılım davet mektubu gönderilmiştir. 05.10.2021-28.12.2021 tarihleri arasında anketlere verilen cevap sayısı 110 olmuştur.

Azerbaycan uyruklu akademisyenler için oluşturulmuş ölçeğin geçerliliği ve güvenilirliğinin analizinde SPSS programı kullanılmıştır (Field, 2000). Ölçeğin maddelerinin yapı geçerliliğini anlamak için faktör analizi (Hair vd., 2012) yapılmıştır. Ayrıca, örneklem sayısı için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) (Kaiser, 1970) testi ve maddeler arası korelasyonun anlamlı olup olmadığını öğrenmek için Bartlett (1950) küresellik testi sonuçlarına bakılmış (KMO Measure of Sampling Adequacy: 0.798, Approx. Chi-Square: 2365,861; df: 465; sig.: 0,000) ve 0,001 düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. Ölçeğin güvenilirlik analizi için Cronbach's Alpha katsayısına bakılmış bu değer 0,821 olduğu tespit edilmiştir. Sanal kaytarma ölçeğinin Cronbach α katsayısının 0,60'tan büyük olduğu ve dolayısıyla yüksek düzeyde güvenilirliğe sahip olduğu söylenebilir. Maddeleri boyutlandırmak için "Principal Components" metodu ile "Direct Oblimin" döndürme işlemi uygulanmıştır. Örneklem sayısının 110 olması ile

¹ Muş Alparslan Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 30/09/2021 tarihli ve 10 sayılı toplantısında alınan 21 numaralı kararınca uygun bulunmuştur.

ölçek maddelerinin 0.40 ve üzeri faktör yükleri alması yüksek yükler olarak tanımlanmaktadır. 31 ifadeden oluşan ölçekte faktör yükü yetersiz olan ölçek bulunmamıştır. Buna göre bütün ifadeler 0.40 ve üzeri yükler ile yüklenerek, ölçek maddelerinin yüksek yük taşıdığı söylenebilir.

Azerbaycan uyruklu akademisyenlere yönelik anketin uygulanması için faktör olarak; 9 ifade Türkiye’de Ekonomik Nedenlerle Çalışma Zorunluluğu Ölçeği (Ekonomik Neden), 6 ifade Türkiye’de Sosyal Nedenlerle Çalışma Zorunluluğu Ölçeği (Sosyal Neden), 68 ifade Türkiye’de Yaşanmış Sorunlar Ölçeği (Sorunlar) ve 10 ifade Türkiye ile Duygusal Bağlılık Ölçeği (Bağlılık) faktörleri olarak adlandırılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1’de Türkiye’de çalışan ve anketi cevaplayan Azerbaycan uyruklu 110 akademisyenin demografik değişkenleri gösterilmiştir. Katılımcıların %63,6’ü (70) erkek, %36,4’ü (40) kadındır. Ayrıca katılımcıların % 27,3’ünün 25-34, %15,5’inin 35-44, %17,2’sinin 45-54, %20’sinin 55-64 ve %20’sinin 65 ve üstü yaş grubunda oldukları görülmüştür. Katılımcıların en yüksek oranını Profesörler (%37) ve Araştırma Görevlileri (%20,9) oluşturmuştur. Diğer katılımcıları unvana göre dağılımı ise; Doçent %19,1, Dr. Öğretim Üyesi %15,5, Öğretim Görevlisi %10,9 şeklinde olmuştur. Evli akademisyenler, katılımcıların %78,2’sini, bekâr akademisyenler ise %21,8’ini (Bekâr %15,5, Boşanmış %3,6, Dul %2,7) oluşturmuştur. Katılımcıların %36,4’ü Türkiye vatandaşı olmuş, %63,6’sı ise olmamıştır. Türkiye vatandaşı olmayan katılımcıların “Başvuru yapmayı düşünüyor musunuz?” sorusuna cevabı %35,5 oranında *Evet*, %30 oranında ise *Hayır* olmuş, %34,5’i ise cevap vermemiştir.

Tablo 1. Demografik Değişkenlerin Frekansları

Değişken		Sayı	%	Değişken		Sayı	%
Cinsiyet	Erkek	70	63,6	Beraberinizde Yaşayan aile Üye sayısı	Yalnız yaşıyorum	20	18,2
	Kadın	40	36,4		1	17	15,5
Yaş	25-34	30	27,3		2	27	24,5
	35-44	17	15,5		3-4	38	34,5
	45-54	19	17,2		5 ve üstü	8	7,3
	55-64	22	20,0	Ortalama Aylık Geliriniz	5 000 TL ve daha az	21	19,1
	65 ve üstü	22	20,0		5 001-8 000 TL	27	24,6
Unvan	Arş. Gör.	23	20,9		8 001 - 10 000 TL	23	20,8
	Öğr. Gör.	12	10,9		10 001 - 15 000 TL	27	24,6
	Dr. Öğr. Ü.	17	15,5		15 001 TL ve üstü	12	10,9
	Doçent	21	19,1	Hangi yılda Türkiye’ye taşındınız?	1992-1999	41	37,3
	Profesör	37	33,6		2000-2009	20	18,2
Medeni Hal	Bekâr	17	15,5		2010-2014	19	17,3
	Evli	86	78,2		2015-2020	25	22,7
	Boşanmış	4	3,6		2020-2021	5	4,5
	Dul	3	2,7	Başvuru yapmayı düşünüyor musunuz?	Evet	39	35,5
Türkiye vatandaşı oldunuz mu?	Evet	40	36,4		Hayır	33	30,0
	Hayır	70	63,6		Boş	38	34,5

Tablo 1’den anket katılımcılarının %34,5’i 3-4, %24,5’i 2, %15,5’i 1 ve %7,3’ü 5 ve üstü aile bireyi ile birlikte yaşadıkları görülmüştür. Anket katılımcılarının %18,2’si yalnız yaşadıklarını bildirmişlerdir. Katılımcıların ortalama aylık gelir dağılımına bakıldığında %19,1’inin 5000 TL ve daha az, %24,6’sının 5001-8000 TL, %20,8’inin 8001-10000 TL, %24,6’sının 10001-15000 TL ve %10,9’unun 15001 TL ve üstü şeklinde olduğu görülmüştür. “Hangi yılda Türkiye’ye taşındınız?” sorusuna katılımcıların %37,3’ü 1992-1999, %22,7’si 2015-2020, %18,2’si 2000-2009, %17,3’ü 2010-2014, %4,5’i 2020-2021 cevabını vermişlerdir.

Tablo 2’de katılımcıların lisans ve lisansüstü eğitimlerinin hangi ülkelerde aldığı hakkında bilgiler sunulmuştur.

Tablo 2. Akademisyenlerin Lisans ve Lisansüstü Eğitimlerinin Alındığı Ülkelerin Dağılımı

Ülke	Lisans eğitiminizi nerede aldınız?		Yüksek lisans eğitiminizi nerede aldınız?		Doktora eğitiminizi nerede aldınız?	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Azerbaycan	88	80,0	62	56,4	44	40,0
Türkiye	11	10,0	41	37,3	46	41,8
Rusya	6	5,5	4	3,6	11	10,0
İran İslam Cum.	1	0,9	-	-	-	-
Özbekistan	1	0,9	-	-	-	-
Ukrayna	1	0,9	1	0,9	-	-
Gürcistan	1	0,9	-	-	-	-
Ermenistan	1	0,9	1	0,9	-	-
KKTC	-	-	-	-	1	0,9
Yok	-	-	1	0,9	8	7,3

Tablo 2’den anlaşıldığı üzere katılımcıların büyük çoğunluğu (%80) lisans eğitimini Azerbaycan’da, yüksek lisans ve doktora eğitimlerini ise hem Azerbaycan hem de Türkiye’de almıştır. Diğer dikkat çeken husus ise lisansüstü eğitimde, özellikle doktora eğitimini Türkiye’de alanların sayının (46) Azerbaycan’da alanların sayısından (44) fazla olmasıdır. Doçent ve Profesörlerin sayının 58, 55 yaş ve üzeri katılımcıların sayının 44 olması dikkate alınır, ankete katılan Azerbaycan uyruklu genç nesil akademisyenlerin doktorasını yaptıktan sonra, Türkiye’de kalmayı tercih ettikleri söylenebilir. Rusya’da lisans eğitimi alan akademisyen sayısı 6, yüksek lisans eğitimi alanların sayısı 4, doktora eğitimi alanların sayısı ise 11 olmuştur. Akademisyenlerin gerek lisans gerekse lisansüstü eğitim aldıkları diğer ülkeler ise İran İslam Cumhuriyeti, Özbekistan, Ukrayna, Gürcistan, Ermenistan ve KKTC olmuştur.

Tablo 3. Akademisyenlerin Ölçek Sorularına Cevap Frekansları

Türkiye’de Ekonomik Nedenlerle Çalışma Zorunluluğu Ölçeği (Ekonomik Neden)			
Ort = 3,056; Cronbach’s α = 0,867			
n	Ölçekler	Ortalama	Std. Sapma
A1	Azerbaycan’da iş bulamadığım için	1,964	1,1246
A2	Azerbaycan’da maaş düzeyi düşük olduğu için	3,145	1,3261
A3	Azerbaycan’da tüketim malları fiyatları yüksek olduğu için	2,482	1,1552
A4	Azerbaycan’da Sosyal Sigorta Sistemi olmadığı için	3,164	1,2745
A5	Azerbaycan’da Emeklilik maaşı düşük olduğu için	3,218	1,2735
A6	Türkiye’deki maaş Azerbaycan’a göre yüksek olduğu için	3,236	1,3336
A7	Türkiye’de akademide kariyer geliştirme imkânı olduğu için	3,691	1,3045
A8	Türkiye’de Sosyal Sigorta Sistemi olduğu için	3,409	1,2583
A9	Türkiye’de Emeklilik maaşı yüksek olduğu için	3,191	1,2228
Türkiye’de Sosyal Nedenlerle Çalışma Zorunluluğu Ölçeği (Sosyal Neden)			
Ort = 2,665; Cronbach’s α = 0,633			
n	Ölçekler	Ortalama	Std. Sapma
B1	Azerbaycan’da çalıştığım kurumda mobbing gördüğüm için	1,964	1,1164
B2	Türkiye’ye severek, isteyerek geldim	3,982	1,0491
B3	Zorunlu olduğum için geldim	2,409	1,2138
B4	Yükümlü olduğum için geldim	2,309	1,0983

B5	Türkiye’de yaşamak için akademik eğitim yaptım	2,500	1,3529
B6	Türkiye’de yaşamak için akademik kariyerimi geliştirdim	2,827	1,4198
Türkiye’de Yaşanmış Sorunlar Ölçeği (Sorunlar)			
Ort = 2,286; Cronbach’s α = 0,802			
n	Ölçekler	Ortalama	Std. Sapma
C1	Türkiye’de dil sorunu yaşadım	1,855	1,0122
C2	Türkiye’de uyum sorunu yaşadım	1,982	1,0750
C3	Türkiye’de ayrımcılıkla karşılaştım	2,309	1,2543
C4	Türklerin yerini kapatmışız gibi davranıyorlar	2,427	1,2075
C5	Azerbaycan’da kazancı daha fazla olan başka bir işe gireceğimi bilsem ayrılırdım	2,245	1,0852
C6	Emekli olduktan sonra Azerbaycan’a dönmeyi düşünüyorum	2,900	1,1166
Türkiye ile Duygusal Bağlılık Ölçeği (Bağlılık)			
Ort= 3,710; Cronbach’s α = 0,895			
n	Ölçekler	Ortalama	Std. Sapma
D1	Türkiye’nin sorunlarını kendi sorunlarım biliyorum	4,173	1,0909
D2	Türkiye’ye karşı güçlü bir ait olma hissim var	3,927	1,2319
D3	Kendimi Türkiye’ye duygusal olarak bağlı hissediyorum	3,991	1,1770
D4	Üniversitemin benim için çok özel bir anlamı var	3,836	1,1131
D5	Kendimi bu üniversitede ailenin bir parçası gibi hissediyorum	3,809	1,1129
D6	Türkiye’de hizmet ederken Azerbaycan’da hizmet ettiğimi düşünüyorum.	3,855	1,0823
D7	Bu üniversiteyi kendi özel üniversitem gibi hissediyorum	3,682	1,1328
D8	Bu üniversitenin bir elemanı olmanın gurur verici olduğunu düşünüyorum	3,855	1,0738
D9	Bu üniversitenin amaçlarını benimsiyorum	3,964	1,0220
D10	Türkiye’ye yalnızca para kazanmak için geldim	2,009	1,1847

Tablo 3 incelendiğinde ankete katılan Azerbaycan uyruklu akademisyenlerin Türkiye’de Ekonomik ve Sosyal nedenlerle çalışma zorunluluğu ölçeğine cevaplarında çekimser kaldıkları görülmüştür. Sırasıyla cevapların ortalamaları 3,056 ve 2,665 olmuştur. Bu ölçeklerde en yüksek ortalamayı alan ölçekler “Türkiye’ye severek, isteyerek geldim” (3,982) ve “Türkiye’de akademi kariyer geliştirme imkânı olduğu için” (3,691) olmuştur. Akademisyenlerin katılmadıkları sorular ise “Azerbaycan’da iş bulamadığım için” (1,964) ve “Azerbaycan’da çalıştığım kurumda mobbing gördüğüm için” (1,964) olmuştur.

“Türkiye’de Yaşanmış Sorunlar Ölçeği (Sorunlar)”ni cevaplayan akademisyenler Türkiye’de sorun yaşamadıklarını, yaşanmışlık olsa da nadir olduğunu (Ortalama 2,286; Cronbach’s α 0,802) göstermişlerdir. Akademisyenler Türkiye’de dil sorunu yaşamadıklarını 1,855 ortalama ile belirtirken, diğer en düşük ortalama Türkiye’de uyum sorunu yaşamakla ilgili (1,982) olmuştur. Katılımcıların emekli olduktan sonra Azerbaycan’a dönmekle ilgili eğilimleri çekimser (2,900) olmuştur. Ankete katılan Azerbaycan uyruklu akademisyenler Türkiye’ye bağlı olduklarını 3,710 (Cronbach’s α = 0,895) ortalama değeri ile belirtmişlerdir. Bu ölçekte ve anketin tamamında en yüksek ortalamaya sahip olan soru “Türkiye’nin sorunlarını kendi sorunlarım biliyorum” (4,173) ve “Kendimi Türkiye’ye duygusal olarak bağlı hissediyorum” (3,991) olmuştur. Ayrıca, akademisyenler Türkiye’de hizmet ederken Azerbaycan’da hizmet ettiklerini 3,855, Türkiye’ye karşı güçlü bir ait olma hislerini ise 3,927 ortalama ile belirtmişlerdir. Akademisyenler çalıştıkları üniversitelerin amaçlarını benimsiyorum sorusuna “Katılıyorum” (Ortalama 3,964) cevabı vermişlerdir. Türkiye’ye yalnızca para kazanmak için geldim ölçeğine akademisyenler katılmadıklarını (2,009) belirtmişlerdir.

Tablo 4. Akademisyenlerin Cinsiyet ve Medeni Durumuna Göre Cevap Frekansları

Ölçekler	Cinsiniz	Ort.	Std. Sapma	F*	Sig.*	t**	Medeni Durum	Ort.	Std. Sapma	F*	Sig*.	t**
Ekonomik Neden	Erkek	3,135	0,846	0,463	0,497	1,265	Bekâr	2,732	0,781	0,373	0,543	-1,675
	Kadın	2,917	0,913				Evli	3,115	0,880			
Sosyal Neden	Erkek	2,726	0,720	0,099	0,753	1,175	Bekâr	2,578	0,695	0,612	0,436	-0,537
	Kadın	2,558	0,723				Evli	2,681	0,730			
Sorunlar	Erkek	2,240	0,812	0,012	0,912	-0,79	Bekâr	2,235	0,648	2,257	0,136	-0,285
	Kadın	2,367	0,782				Evli	2,296	0,828			
Bağlılık	Erkek	3,713	0,792	0,029	0,866	0,049	Bekâr	3,294	0,876	0,764	0,384	-2,362
	Kadın	3,705	0,840				Evli	3,786	0,774			

* Varyansların Eşitliği için Levene Testi; ** Ortalamaların Eşitliği için t-testi

Tablo 4’te akademisyenlerin cinsiyet ve medeni durumuna göre cevap frekansları sunulmuştur. Tablo 4’ten görüldüğü üzere p değerleri %5’ten büyük olduğu için anlamlı bir farklılıktan bahsetmek mümkün değildir. Genel olarak cevaplar incelendiğinde erkek akademisyenlerin Türkiye’yi tercih etmelerinde ekonomik ve sosyal nedenlerin kadınlara göre daha ağır bastığı, kadın akademisyenlerin ise erkek akademisyenlere göre daha fazla sorun yaşadığı görülmektedir. Azerbaycan uyruklu erkek ve kadın akademisyenlerin Türkiye’ye ve çalıştığı kuruma bağlılık düzeyleri bir birine neredeyse eşit düzeyde olmuştur.

Akademisyenlerin cevapları medeni duruma göre incelendiğinde evli bireylerin bekârlara göre tüm ölçeklerde daha hassas oldukları tespit edilmiştir. Evli bireylerin bekârlara göre Bağlılık düzeyinin daha yüksek olduğu, aynı zamanda Türkiye’ye gelmekte Ekonomik nedenlerinin bekârlara göre daha ağır bastığı görülmektedir. Bekâr ve evli bireylerin Türkiye’de yaşadıkları sorunlara yaklaşım düzeylerinin ve Türkiye’ye gelmekte etkili olan sosyal nedenlerin çok yakın olduğu görülebilmektedir.

Tablo 5’te sunulmuş olan akademisyenlerin yaş gruplarına göre cevap frekanslarından Ekonomik ve Sosyal Neden ölçeklerinin p değerlerinin %5’ten yüksek olduğu için anlamlı olmadığı görülmektedir.

Tablo 5. Yaş Durumuna Göre Cevap Frekansları

Ölçekler	Yaşınız	Ort.	Std. Sapma	THV Sig	ANOVA	
					F	Sig.
Ekonomik Neden	25-34	2,859	0,853	0,096	0,905	0,464
	35-44	2,941	0,923			
	45-54	3,257	1,003			
	55-64	3,222	0,515			
	65 ve üstü	3,071	1,021			
Sosyal Neden	25-34	2,528	0,616	0,133	1,331	0,263
	35-44	2,667	0,651			
	45-54	2,860	0,912			
	55-64	2,856	0,566			
	65 ve üstü	2,492	0,835			
Sorunlar	25-34	2,406	0,640	0,001	3,901	0,005
	35-44	2,265	1,152			
	45-54	1,965	0,734			
	55-64	2,735	0,710			
	65 ve üstü	1,970	0,592			

Bağlılık	25-34	3,257	0,828	0,135	5,285	0,001
	35-44	3,600	0,784			
	45-54	4,089	0,872			
	55-64	3,732	0,432			
	65 ve üstü	4,064	0,744			
THV - Test of Homogeneity of Variances (Varyansların Homojenlik Testi)						

Tablo 5'te sunulmuş akademisyenlerin Türkiye'de yaşadığı Sorunlar ölçeği sonuçlarından 45-54 ve 65 yaş üstü akademisyenlerin sorunlarının olmadığını belirtir iken, 55-64 yaş arası akademisyenler ise diğer yaş gruplarına göre daha fazla sorun yaşadıkları görülmüştür. Tüm akademisyenlerin Türkiye ve çalıştığı kuruma olan bağlılık düzeyi yüksek olmakla birlikte 45-54 yaş ve 65 yaş üstü akademisyenlerin diğer yaş gruplarına göre bağlılık düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bağlılık düzeyinin en düşük (3,257) olan yaş grubu 25-34 yaş aralığı akademisyenlerde olduğu görülmektedir.

Yaş grubuna göre Türkiye'de yaşanan sorunlar ve Türkiye'ye bağlılık ölçeklerinin anlamlılık düzeyinin %1'den küçük olması nedeni ile ölçekler arasında Farklılık testi (Tamhane 2) yapılmıştır. Test sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Ölçeklerin Farklılık Testi Sonucu (Tamhane2, Yaş)

Ölçekler	Yaşınız		Ortalama Farkı (I-J)	Std. Hata	Sig.
Sorunlar	55-64	25-34	0,329	0,191	0,621
		35-44	0,470	0,318	0,806
		45-54	0,76994*	0,226	0,016
		65 ve üstü	0,76515*	0,197	0,004
Bağlılık	25-34	35-44	-0,343	0,243	0,838
		45-54	-0,83281*	0,251	0,020
		55-64	-0,475	0,177	0,096
		65 ve üstü	-0,80697*	0,219	0,006
* Ortalama farkı 0,05 düzeyinde anlamlıdır.					

Tablo 6'dan görüldüğü üzere, Türkiye'de yaşanan Sorunlar ölçeğinin farklılık test sonucuna göre 55-64 yaş aralığında olan akademisyenlerin cevap ortalamaları ile 45-54 ve 65 ve üstü akademisyenlerin cevap ortalamaları arasında fark düzeyleri yüksek ve %5 anlamlılık düzeyinde anlamlı olmuştur. Ayrıca, Türkiye'ye Bağlılık ölçeğinin farklılık test sonucuna göre 25-34 yaş aralığında olan akademisyenlerin cevap ortalamaları ile 45-54 ve 65 ve üstü akademisyenlerin cevap ortalamaları arasında fark düzeyleri yüksek ve %5 anlamlılık düzeyinde anlamlı olmuştur.

Tablo 7'de Azerbaycan uyruklu akademisyenlerin Türkiye'ye taşınma nedenlerine göre cevap frekansları sunulmuştur. Ekonomik Neden, Sosyal Neden ve Sorunlar ölçeklerinin p değerleri %5'ten büyük olduğu için anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Genel olarak cevaplara bakıldığında 2010-2014 yılında Türkiye'ye gelen akademisyenlerin ekonomik nedenlerden Türkiye'yi tercih oranı diğer yıllarda gelenlere göre daha ağır bastığı, 2020-2021 yıllarında gelenler için ise ekonomik nedenlerin önemli olmadığı görülmüştür. 1992-1999, 2000-2009 ve 2015-2019 yıllarında gelenlerin Ekonomik nedenler ölçeği sorusuna cevap ortalaması 3'e (Tarafsızım) yakın olmuştur. 2010-2014 ve 2015-2019 yıllarında Türkiye'ye gelen akademisyenlerin Sosyal nedenlerle gelme ortalaması (2,8) diğer akademisyenlere göre daha fazla olmuş, 2020-2021 yılında gelen Akademisyenlerde ise bu ortalama diğer akademisyenlere göre daha az (2,2) olmuştur.

Tablo 7. Türkiye'ye Taşınma Tarihine Göre Cevap Frekansları

Ölçekler	Taşınma Tarihleri	Ort.	Std. Sapma	THV Sig.	ANOVA	
					F	Sig.
Ekonomik Neden	1992-1999	3,076	0,947	0,421	1,693	0,157
	2000-2009	3,017	0,821			
	2010-2014	3,368	0,751			
	2015-2019	2,969	0,753			
	2020-2021	2,289	1,188			
Sosyal Neden	1992-1999	2,634	0,718	0,798	1,753	0,144
	2000-2009	2,458	0,721			
	2010-2014	2,833	0,674			
	2015-2019	2,853	0,750			
	2020-2021	2,167	0,527			
Sorunlar	1992-1999	2,366	0,854	0,327	0,582	0,676
	2000-2009	2,358	0,658			
	2010-2014	2,114	0,915			
	2015-2019	2,180	0,689			
	2020-2021	2,533	1,050			
Bağlılık	1992-1999	3,846	0,871	0,437	5,184	0,001
	2000-2009	3,735	0,591			
	2010-2014	3,921	0,640			
	2015-2019	3,584	0,715			
	2020-2021	2,320	0,792			

THV - Test of Homogeneity of Variances (Varyansların Homojenlik Testi)

Tablo 7'ye göre Türkiye'de en az sorunla karşılaşan akademisyenler 2010-2014 yıllarında gelenler, en çok sorunla karşılaşan akademisyenler ise 2020-2021 yılında gelenler olmuştur. Türkiye'ye Bağlılık ölçeği ortalaması en çok olan akademisyenlerin 2010-2014 ve 1992-1999 yıllarında gelenlerde, en az bağlılık ortalamasına sahip olan akademisyenlerin ise 2020-2021 yıllarında gelenlerde olduğu görülmektedir. Bu durumda Türkiye'de yaşam süresi ile ilgili olarak süregelen yaşanmışlıkların duygusal bağlılığı etkilemiş olabileceği söylenebilmektedir.

Tablo 8. Ölçeklerin Farklılık Testi Sonucu (Tamhane2, Türkiye'ye Gelme Yılı)

Ölçekler	Yıllar	Ortalama Farkı (I-J)	Std. Hata	Sig.	
Bağlılık	2020-2021	1992-1999	-1,526*	0,379	0,087
		2000-2009	-1,415	0,378	0,119
		2010-2014	-1,601*	0,383	0,070
		2015-2019	-1,264	0,382	0,175

* Ortalama farkı 0,1 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 8'den görüldüğü üzere, Türkiye'ye Bağlılık ölçeğinin cevaplandırılması sonucunda ANOVA analizinde Türkiye'ye gelme yılı grupları arasında farklılık olduğu (p Sig<0,05) tespit edilmiş, bu nedenle SPSS programında Tamhane2 Farklılık Testi uygulanmıştır. Test sonucuna göre 2020-2021 yıllarında gelen akademisyenlerin cevap ortalamaları ile 1992-1999 ve 2010-2014 yıllarında gelen akademisyenlerin cevap ortalamaları arasında fark düzeylerinin yüksek, negatif ve %10 anlamlılık düzeyinde anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 9’da Azerbaycan uyruklu akademisyenlerin unvanlarına göre cevap ortalamaları sunulmuştur. Tablo 9’dan görüldüğü üzere Ekonomik ve Sosyal Nedenlere bağlı olarak verilen cevapların p değerleri %5’ten büyük olmuş ve farklılıklar anlamlı olmamıştır. Genel olarak cevaplara bakıldığında Dr. Öğretim Üyelerinin Ekonomik ve Sosyal nedenlere göre, Profesörlerin Ekonomik nedenlere göre Türkiye’ye gelmesi diğer unvan sahiplerine göre daha ağır bastığı görülmektedir.

Tablo 9. Akademik Unvana Göre Cevap Frekansları

Ölçekler	Akademik Unvan	Ort.	Std. Sapma	THV Sig.	ANOVA	
					F	Sig.
Ekonomik Neden	Arş. Gör.	2,889	0,849	0,024	0,974	0,425
	Öğr. Gör.	3,056	0,724			
	Dr. Öğr. Ü.	3,216	0,997			
	Doçent	2,836	1,103			
	Profesör	3,210	0,712			
Sosyal Neden	Arş. Gör.	2,551	0,556	0,106	0,414	0,798
	Öğr. Gör.	2,667	0,674			
	Dr. Öğr. Ü.	2,824	0,891			
	Doçent	2,595	0,804			
	Profesör	2,703	0,718			
Sorunlar	Arş. Gör.	2,630	0,723	0,488	3,138	0,018
	Öğr. Gör.	2,097	0,716			
	Dr. Öğr. Ü.	1,794	0,783			
	Doçent	2,294	0,922			
	Profesör	2,356	0,715			
Bağlılık	Arş. Gör.	2,952	0,646	0,367	8,130	0,000
	Öğr. Gör.	3,958	0,429			
	Dr. Öğr. Ü.	3,924	0,888			
	Doçent	3,886	0,831			
	Profesör	3,903	0,676			

THV - Test of Homogeneity of Variances (Varyansların Homojenlik Testi)

Tablo 9’dan görüldüğü üzere anket katılımcılarından Araştırma görevlilerinin (2,63) Türkiye’de yaşanan sorun ölçeğine diğer akademisyenlere göre daha hassas davranmış ve sorunlarının olduğunu belirtmişlerdir. Türkiye’de en az sorunu yaşadığını belirten akademisyenler Dr. Öğretim Üyeleri (1,794) ve Öğretim Görevlileri (2,097) olmuştur. Türkiye ve çalıştığı kuruma Bağlılık düzeyi en yüksek olan akademisyenlerin Öğretim Görevlileri (3,958) ve Dr. Öğretim Üyeleri (3,924), en az olanların ise Araştırma Görevlileri (2,952) olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 10. Sorunlar ve Bağlılık Ölçeğinin Farklılık Testi Sonucu (Tamhane2, Akademik Unvan)

Ölçekler	Unvanlar	Ortalama farkı (I-J)	Std. Hata	Sig.	
Sorunlar	Araştırma Görevlisi	Dr. Öğr. Ü.	0,836*	0,242	0,015
	Bağlılık	Araştırma Görevlisi	Dr. Öğr. Ü.	-0,971*	0,254
Doçent		-0,934*	0,226	0,002	
Profesör		-0,951*	0,175	0,000	

* Ortalama farkı 0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Türkiye’de akademisyenlerin yaşadıkları sorunlar ve Türkiye’ye Bağlılık ölçeğinin cevaplandırılması sonucunda ANOVA analizinde akademik gruplar arasında ölçekte farklılık olduğu ($p < 0,05$) tespit edilmiş, bu nedenle SPSS programında Tamhane2 Farklılık Testi uygulanmıştır. Tablo 10’da sunulmuş test sonuçları, Araştırma Görevlilerinin cevap ortalamaları ile Sorunlar ölçeğinin cevaplandırılmasında Dr. Öğretim Üyelerinin cevap ortalamaları, Türkiye’ye bağlılık ölçeğinin cevaplandırılmasında ise Öğretim Görevlisi, Doçent ve Profesörlerin cevap ortalamaları arasında fark düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 11’den Azerbaycan uyruklu akademisyenlerin gelir durumuna göre cevap frekansları incelendiğinde görülüyor ki, akademisyenlerin çalışmak için Türkiye’yi tercihleri ile ilgili sorulara verdikleri cevaplardan Ekonomik ve Sosyal Nedenlerin p değerleri %5’ten büyük olduğu için farklılık düzeyleri anlamsız olmuştur. Türkiye’ye gelmede ortalama aylık geliri 8001 - 10000 TL olan akademisyenlerin Ekonomik neden sorularına cevap ortalaması (3,261), ortalama aylık geliri 5001-8000 TL olan akademisyenlerin ise Sosyal neden sorularına cevap ortalaması (2,802) diğer akademisyenlere göre daha yüksek olmuştur. Genel olarak bakıldığında Türkiye’ye gelmede hem Ekonomik ve hem de Sosyal nedenlerde akademisyenlerin cevapları arasında çok büyük fark olmadığı görülmektedir.

Tablo 11. Gelir Durumuna Göre Cevap Frekansları

Ölçekler	Ortalama Aylık Geliriniz	Ort.	Std. Sapma	THV Sig	ANOVA	
					F	Sig.
Ekonomik Neden	5 000 TL ve daha az	2,841	0,892	0,532	0,687	0,603
	5 001-8 000 TL	3,107	0,744			
	8 001 - 10 000 TL	3,261	0,839			
	10 001 - 15 000 TL	3,037	0,960			
	15 001 TL ve üstü	2,963	1,010			
Sosyal Neden	5 000 TL ve daha az	2,492	0,638	0,473	0,734	0,571
	5 001-8 000 TL	2,802	0,693			
	8 001 - 10 000 TL	2,717	0,708			
	10 001 - 15 000 TL	2,691	0,780			
	15 001 TL ve üstü	2,500	0,844			
Sorunlar	5 000 TL ve daha az	2,587	0,758	0,618	2,763	0,031
	5 001-8 000 TL	2,105	0,810			
	8 001 - 10 000 TL	2,565	0,740			
	10 001 - 15 000 TL	2,160	0,850			
	15 001 TL ve üstü	1,917	0,584			
Bağlılık	5 000 TL ve daha az	3,119	0,697	0,855	4,299	0,003
	5 001-8 000 TL	3,796	0,763			
	8 001 - 10 000 TL	3,739	0,813			
	10 001 - 15 000 TL	3,911	0,745			
	15 001 TL ve üstü	4,042	0,798			

THV - Test of Homogeneity of Variances (Varyansların Homojenlik Testi)

Tablo 11’de sunulmuş akademisyenlerin Türkiye’de yaşadığı Sorunlar ölçeği sonuçlarından 5000 TL ve daha az maaş alan akademisyenlerin diğerlerine göre daha fazla sorun yaşadığı görülmektedir. 15001 TL ve üstü maaş alan akademisyenlerin sorun ölçeğinde verdiği cevapların ortalaması diğerlerine göre daha az 1,917 olmuştur. 10001-15000 TL ve 15001 TL ve üzerinde maaş alanların diğer akademisyenlere göre Türkiye’ye bağlılığının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. 5 000 TL ve daha az maaş alan akademisyenlerin Bağlılık ölçeğine verdikleri cevap ortalamasının diğer akademisyenlerin verdikleri cevapların ortalamasından az olduğu (3,119) görülmüştür.

Tablo 12. Bağlılık Ölçeğinin Farklılık Testi Sonucu (Tamhane2, Ortalama Aylık Gelir)

Ortalama Aylık Geliriniz		Ortalama Farkı (I-J)	Std. Hata	Sig.
5 000 TL ve daha az	5 001-8 000 TL	-0,677*	0,211	0,012
	8 001 - 10 000 TL	-0,620	0,228	0,124
	10 001 - 15 000 TL	-0,792*	0,209	0,001
	15 001 TL ve üstü	-0,923*	0,276	0,089
* Ortalama farkı 0,05 düzeyinde anlamlıdır.				

Tablo 12’den görüldüğü üzere, Türkiye’ye Bağlılık ölçeğinin cevaplandırılması sonucunda ANOVA analizinde gelir grupları arasında ölçekte farklılık olduğu (p Sig<0,05) tespit edilmiş, bu nedenle SPSS programında Tamhane2 Farklılık Testi uygulanmıştır. Test sonucuna göre 5000 TL ve daha az maaş alan akademisyenlerin cevap ortalamaları ile 5001-8000 TL, 10001 - 15000 TL ve 15001TL ve üzeri maaş alan akademisyenlerin cevap ortalamaları arasında fark düzeyleri yüksek ve %5 anlamlılık düzeyinde anlamlı ve yüksek düzeyde olmuştur.

Tablo 13’da Türkiye vatandaşı olan ve olmayan Azerbaycan uyruklu akademisyenlerin ölçek ortalamaları sunulmuştur. Tablodan görülmüyor ki, tüm cevap frekanslarının p değeri %5’ten büyük olmuş ve anlamlı farklılıklar olmamıştır. Türkiye vatandaşı olmayan akademisyenlerin Türkiye’de Ekonomik ve Sosyal nedenler ile çalışmaya yönelik cevap ortalaması vatandaş olanlara göre daha fazla olmuştur. Akademisyenlerin Türkiye’de sorun yaşamadıklarını belirten akademisyenler arasında vatandaş olmayanların, vatandaş olanlara göre biraz daha çok sorunla karşılaştığı görülebilmektedir.

Tablo 13. Vatandaşlık Durumuna Göre Cevap Frekansları

Ölçekler	Türkiye vatandaşı oldunuz mu?	Ortalama	Std. Sapma	F*	Sig.*	t**
Ekonomik Neden	Evet	2,933	1,001	4,015	0,048	-1,111
	Hayır	3,125	0,790			
Sosyal Neden	Evet	2,533	0,816	3,205	0,076	-1,454
	Hayır	2,740	0,657			
Sorunlar	Evet	2,133	0,825	0,082	0,775	-1,526
	Hayır	2,374	0,778			
Bağlılık	Evet	3,820	0,825	0,086	0,770	1,083
	Hayır	3,647	0,794			
* Varyansların Eşitliği için Levene Testi; ** Ortalamaların Eşitliği için t-testi						

Bağlılık ölçeği cevaplarından ise vatandaş olanların olmayanlara göre Türkiye’ye daha fazla bağlı oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 14’te Türkiye vatandaşı olmayan akademisyenlerin “Vatandaş Olmayı Düşünüyor Musunuz?” Sorusuna Göre Cevap Frekansları sunulmuştur. Tablo 14’ten görüldüğü üzere Türkiye vatandaşı olmayı düşünmeyen akademisyenlerin Türkiye’ye gelmesinde ekonomik nedenler daha önemli olmuş, vatandaş olmayı düşünenler ile cevabı boş bırakanlar ise bu sorularda tarafsız kalmışlardır. Türkiye vatandaşlığına başvuru yapmayı düşünen akademisyenlerde Sosyal nedenler daha önemli olurken, vatandaş olmayı düşünmeyenler ile cevabı boş bırakanların cevap ortalamaları bir birine yakın olmuştur.

Tablo 14. “Vatandaş Olmayı Düşünüyor Musunuz?” Sorusuna Göre Cevap Frekansları

Ölçekler	Cevap	Ort	Std. Sapma	THV Sig	ANOVA	
					F	Sig.
Ekonomik Neden	Evet	3,077	0,804	0,313	0,181	0,835
	Hayır	3,108	0,852			
	Boş	2,988	0,973			
Sosyal Neden	Evet	2,876	0,684	0,034	2,657	0,075
	Hayır	2,556	0,583			
	Boş	2,544	0,831			
Sorunlar	Evet	2,124	0,717	0,628	3,888	0,023
	Hayır	2,601	0,805			
	Boş	2,180	0,819			
Bağlılık	Evet	3,738	0,724	0,350	1,422	0,246
	Hayır	3,524	0,897			
	Boş	3,842	0,794			
THV - Test of Homogeneity of Variances (Varyansların Homojenlik Testi)						

Türkiye vatandaşı olmayı düşünmeyen akademisyenlerin diğerlerine göre daha fazla sorun yaşadığı, cevabı boş bırakanların ve Türkiye vatandaşı olmayı düşünenlerin Türkiye’ye Bağlılık oranlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 15. Sorunlar Ölçeğinin Farklılık Testi Sonucu (Tamhane2, Vatandaşlığa Başvuru İsteği)

Ortalama Aylık Geliriniz		Ortalama Farkı (I-J)	Std. Hata	Sig.
Evet	Hayır	-0,477*	0,181	0,031
	Boş	-0,056	0,176	0,985
* Ortalama farkı 0,05 düzeyinde anlamlıdır.				

Tablo 15’ten görüldüğü üzere, Türkiye’de yaşanan Sorunlar ölçeğinin cevaplandırılması sonucunda ANOVA analizinde gelir grupları arasında ölçekte farklılık olduğu ($p \text{ Sig} < 0,05$) tespit edilmiş, bu nedenle SPSS programında Tamhane2 Farklılık Testi uygulanmıştır. Test sonucuna göre vatandaş olmayı düşünen akademisyenlerin cevap ortalamaları ile vatandaş olmayı düşünmeyen akademisyenlerin cevap ortalamaları arasında fark düzeyleri yüksek ve %5 anlamlılık düzeyinde anlamlı olmuştur.

AÇIK UÇLU YANITLARIN ANALİZİ

“Türkiye Vatandaşlığına başvuru yapmayı düşünüyor musunuz?” sorusuna “Hayır” olarak cevap veren 23 akademisyenden 21’i başvuru yapmama nedenini açıklamış, onlardan 3’ü sebepsiz olarak başvurmak istemediğini belirtir iken, 4 akademisyen yönetsel ve bürokrasi sorunlar nedeni ile (Örneğin: “Türkiye Vatandaşı olmağa çalıştım, ancak olmadım”, “Türk kadrosuna geçmekte yaşanan zorluklar” vd.) vatandaş olmadıklarını belirtmişlerdir. 5 akademisyen Türkiye’deki mevcut ekonomik durumun kötüleştiğini düşündüklerinden (Örneğin: “Türkiye’de yaşam şartları gittikçe zorlaşıyor”, “Eğitimi tamamladıktan sonra Azerbaycan’a geri dönmeyi düşünüyorum. Türkiye Cumhuriyeti olanaklar bakımından Azerbaycan’dan daha fazlasını vadetmiyor. Özellikle ekonominin çöküşte olduğu bugünlerde Türkiye’de kalmak pek de avantajlı olmayacak gibi.” vd.), 9 akademisyen ise Azerbaycan’a geri dönmeyi düşündüklerinden ve Azerbaycan vatandaşlığından ayrılmak istemediğinden kaynaklı olarak, Türkiye vatandaşı olmak istemediklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca akademisyenlerden birisi “Önce vatandaşlığa başvuru yapmayı düşünüyordum, fakat Ermeni işgalinden topraklarımız azat olunca, vaz geçtim. Biz Kubatlıdanız ve ora dönmeyi istiyoruz” diye not düşmüştür.

Ekleme istediğiniz düşünceleriniz var ise buraya yazmanızı rica ediyorum.” kısmına yorum ve düşüncelerini yazan akademisyenlerin cevapları incelendiğinde 17 akademisyenin devletler ayrı olsa da milletimiz aynıdır bakış açısıyla Türkiye’de bulunduğu görülmektedir. Akademisyenlerin düşüncelerine örnek olarak: *“Türkiye ve Azerbaycan benim için aynı vatandır”, “Türkiye Azerbaycan Türkleri için yabancı ülke değil. ... Biz çok benziyoruz, çünkü köklerimiz ve kanımız, hedeflerimiz ve özlemlerimiz, kalplerimiz ve dinimiz aynıdır”, “Güney Azerbaycan da doğdum büyüdüm, ayrı ama bir olduğumuz için aynı dertleri taşıdığımızı düşünüyorum ve bu sebepten anketi doldurdum”, “Azerbaycan ana vatanım. .... Türkiye ata vatanım. Onun da hakkı üzerimde çoktur. İkisini de aynı aşkla seviyorum”, “Azerbaycan’da edindiğimiz eğitimi Türkiye’deki gençlerimizle paylaşma fırsatı verdiği için Türkiye Cumhuriyeti hükümetine ömrümün sonuna kadar minnettarım. Biz Türkiye’de kendi evimizdeki gibiyiz. Türk ve Azeri Türkleri kardeş ve burada kazandığımız her kuruşun hakkını vermek için canla başla çalışıyoruz”* cevapları gösterilebilir

Ankete katılan 13 akademisyen ise yabancı uyruklu kadroda çalışmalarından dolayı karşılaştıkları ekonomik sorunları dile getirmişlerdir. Örnek olarak Türkiye’ye geldiği ilk yıllarda çalıştıkları yükseköğretim kurumlarının sigorta primlerinin yatırılmadığı, yabancı uyrukluların emekli olamadıkları, yabancı uyruklu doktor, asistan, diş hekimleri ve akademisyenlerin ücretlerinin az olduğu, vergilendirme sonucunda maaşların çok düştüğü gösterilebilir.

Ankete katılan akademisyenlerden birkaçı çeşitli sorunlarla karşılaştıklarını özellikle vurgulamışlar. Akademisyenler oturma izni alınmasında zorluklarla karşı karşıya kaldıklarını ve bazı kamu kurumları ile yaşadıkları sorunları dile getirmişler. Ayrıca bazı kişiler tarafından yabancı oldukları için ayrımcılığa maruz kaldıklarını, dışlandıklarını bildirmişlerdir. Ankete katılım sağlayan Azerbaycan uyruklu akademisyenler iyi niyet dilekleri ve teşekkürün yanı sıra gelecek çalışmalar için önerilerde de bulunmuşlardır.

HİPOTEZ TESTLERİ

Araştırmanın amacından yola çıkılarak Tablo 16’da H_1 “Akademisyenlerin çalışmak için Türkiye’yi tercih etmelerinde Ekonomik nedenler ile duygusal bağlılıkları arasında pozitif bir ilişki vardır.”, H_2 “Akademisyenlerin çalışmak için Türkiye’yi tercih etmelerinde Sosyal nedenler ile duygusal bağlılıkları arasında pozitif bir ilişki vardır.” ve H_3 “Akademisyenlerin Türkiye’de yaşadıkları sorunlar ile duygusal bağlılıkları arasında negatif bir ilişki vardır.” hipotez testleri için gerçekleştirilmiş Pearson korelasyon analizi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 16. Ölçekler arasındaki Pearson Korelasyon İlişkileri

	Ekonomik Nedenler	Sosyal Nedenler	Sorunlar	Bağlılık
Ekonomik Nedenler	1			
Sosyal Nedenler	0,404**	1		
Sorunlar	0,027	-0,126	1	
Bağlılık	0,138	0,270**	-0,241*	1
**. Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır (2-tailed).				
*. Korelasyon 0.05 düzeyinde anlamlıdır (2-tailed).				

Tablo 16’da görüldüğü üzere Türkiye’de çalışan Azerbaycan uyruklu akademisyenlerin Türkiye’yi tercih etmekte Ekonomik Nedenler ile Sosyal Nedenler arasında (0,404) pozitif yönlü orta düzeyli ilişkinin %1 anlamlılık düzeyinde anlamlı olduğu bulgusuna varılmıştır. Korelasyon analizi sonuçlarına göre; Ekonomik Nedenlerle Türkiye’ye bağlılık arasında bir ilişki bulunamamış; Sosyal Nedenler ile Türkiye’ye bağlılık arasında düşük düzeyli de olsa pozitif ve %1 anlamlılık düzeyinde anlamlı ilişki bulunmuştur. Dolayısıyla H_1 hipotezi red edilirken, H_2 hipotezi kabul edilmiştir.

H₃ hipotezi testinde de Azerbaycan uyruklu Akademisyenlerin Türkiye’de yaşadıkları sorunlar ile duygusal bağılıkları arasında negatif düşük düzeyli ilişkinin (-0,241) %5 anlamlılık düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara göre H₃ hipotezi kabul edilebilmektedir.

Tablo 17’de H₄ “Akademisyenlerin Türkiye’ye gelme nedenleri, yaşadıkları sorunlar ve duygusal bağılıklar ile demografik özellikler arasında değişik ilişki vardır” hipotezinin testi için gerçekleştirilmiş Pearson korelasyon analizi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 17. Demografik Özellikler ile Ölçekler arasındaki Pearson Korelasyon İlişkileri

	Ekonomik Nedenler	Sosyal Nedenler	Sorunlar	Bağılılık
Cinsiniz	-0,121	-0,112	0,076	-0,005
Yaşınız	0,126	0,041	-0,083	0,342**
Unvanınız	0,099	0,054	-0,061	0,367**
Aile Durumunuz	0,159	0,052	0,027	0,222*
Ortalama Aylık Geliriniz	0,040	0,003	-0,177	0,315**
Hangi yılda Türkiye’ye taşındınız	-0,086	0,062	-0,071	-0,249**
Türkiye vatandaşı oldunuz mu?	0,106	0,139	0,145	-0,104
Vatandaşlık başvurusu yapmayı düşünüyor musunuz?	-0,042	-0,194*	0,031	0,053
**. Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır (2-tailed).				
*. Korelasyon 0.05 düzeyinde anlamlıdır (2-tailed).				

Tablo 17’den görüldüğü üzere katılımcıların cinsiyeti ve Türkiye vatandaşlığı durumu ile ölçekler arasında Pearson korelasyon ilişkisinin anlamlı düzeyde olmadığı tespit edilmiştir. Akademisyenlerin Türkiye’ye Bağılılık ölçeğine verdikleri cevaplar sonucunda yaş, unvan, aile durumu ve ortalama aylık gelir ile Bağılılık arasında pozitif anlamlı, Türkiye’ye taşınma yılı ile ise negatif anlamlı fakat düşük düzeyli Pearson Korelasyon ilişkisi olduğu görülmüştür. Bu demografik özellikler ile diğer ölçekler arasında anlamlı korelasyon ilişkisi olmadığı görülmüştür. “Vatandaşlık başvurusu yapmayı düşünüyor musunuz?” sorusunun cevapları ile Türkiye’ye gelmede Sosyal Nedenler ölçeği arasında ise negatif ve düşük düzeyli anlamlı ilişki bulunmuştur.

Bu sonuçlar Azerbaycan uyruklu akademisyenlerin Türkiye’ye Bağımlılık düzeylerinin cinsiyet ve vatandaşlıkla ilgili olmadığını, yaş, akademik unvan ve ortalama aylık gelir ile ilgili olduğunu söylemeye esas vermektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Türk Devletleri arasında ilişkilerin sıkılaştırıldığı ve Türk Devletleri Birliğinin kurulma ve güçlendirilme aşamasına geçildiği dönemde Türkiye Cumhuriyeti, yükseköğretimde uluslararasılaşmak, daha net ifade ile Türk Bilim dünyasına eğitim alanında daha fazla dâhil olmak istiyorsa, Türk Dünyasından akademisyenleri çekmek ve elde tutmak için belirli politikaları dikkate alması gerekmektedir. Bu amaca ulaşmak için Türk Eğitim Politikası - olası teşvikler ve destek sistemleri - oluşturulabilir. Günümüzde yurtdışından, özellikle Türk Devletlerinden akademisyenler istihdam etmenin ve onların bilgi ve ağlarından yararlanmanın yararlarını çevreleyen karmaşıklıkları anlamak ve aynı zamanda yerli Türk kültürünün ve değerlerinin teşvik edilmesini ve korunmasını sağlamak için daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu makalede, Türkiye üniversitelerindeki Azerbaycan uyruklu akademik bilim insanlarının sosyo-ekonomik durumlarının, yaşadıkları sorunların ve Türkiye’ye bağılılık düzeylerini incelemeyi amaçlanmıştır. Bu makalenin temel bulgusu, Azerbaycan doğumlu akademik bilim insanlarının Türkiye’de çalışma nedenlerinin ekonomik ve sosyal durumlarının iyileştirilmesinden ziyade Türkiye’ye bağılılık düzeyinin, Azerbaycan’a olan bağılıkları düzeyi kadar olmasıdır. Daha spesifik olarak, bu akademik bilim adamları grubu, Türkiye’de hizmet verirken, aynı zamanda Azerbaycan’a hizmet ettiklerini düşünmektedirler. Bunların yanı sıra Azerbaycan uyruklu akademisyenler,

yabancı uyruklu kadrolarda çalışırken yeterli düzeyde ilgiyi görmediklerini ve ekonomik ve sosyal yönden Türk vatandaşlarına göre farklı muamele ile karşılaştıklarını düşünmektedirler.

Türkiye’de görev yapan 110 Azerbaycan uyruklu akademisyenden elde edilmiş anket sonuçları incelendiğinde katılımcıların 70’inin erkek, 40’ünün kadın olduğu, onlardan 30’unun 25-34 yaş, 36’sının 35-54 yaş, 44’ünün 55 yaş üzeri olduğu, 23’ünün Araştırma Görevlisi, 12’sinin Öğretim Görevlisi, 17’sinin Dr. Öğretim Üyesi, 21’inin Doçent ve 37’sinin Profesör olduğu görülmüştür. Ankette 9 sorudan oluşan “Türkiye’de Ekonomik Nedenlerle Çalışma Zorunluluğu Ölçeği”, 6 sorudan oluşan “Türkiye’de Sosyal Nedenlerle Çalışma Zorunluluğu Ölçeği”, 6 sorudan oluşan “Türkiye’de Yaşanmış Sorunlar Ölçeği” ve 10 sorudan oluşan “Türkiye ile Duygusal Bağlılık Ölçeği” oluşturulmuştur. Çalışma sonucunda genel olarak akademisyenlerin Türkiye’ye Azerbaycan’da yaşanan ekonomik ve sosyal sorunlar nedeniyle zorunlu olarak gelmediklerini belirtmişlerdir. Aynı zamanda akademisyenlerin Türkiye’de dil ve topluma uyum sorunu yaşamadıklarını, ayrımcılıkla karşılaşmadıklarını söylemişlerdir. Türkiye üniversitelerinde görev yapan Azerbaycan uyruklu akademisyenlerin Türkiye’ye Azerbaycan kadar bağlı olduklarını, çalıştıkları kurumun sorunlarını kendi sorunları olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Türkiye’de ekonomik nedenlerle çalışma zorunluluğu ölçeği sonucuna Türkiye’ye gelme tarihlerine göre bakıldığında 2010-2014 yılında gelenlerde bu sebep diğer akademisyenlere göre daha ağır bastığı, 2020-2021 yılında gelenlerde ise ekonomik nedenlerin önemli olmadığı tespit edilmiştir. Türkiye’de sosyal nedenlerle çalışma zorunluluğu ölçeği sonucu incelendiğinde 2010-2019 yıllarında Türkiye’ye gelenlerde sosyal nedenlerin daha etkili olduğu görülmektedir. Türkiye’de 2020-2021 yıllarında gelenlerin diğer akademisyenlere göre daha çok sorun yaşadığı, aynı zamanda Türkiye’ye bağlılık düzeyinin diğer akademisyenlere göre daha az olduğu gözlemlenmiştir. Türkiye’de en az sorun yaşayan akademisyenler 2010-2019 yıllarında gelenler, Türkiye’ye ve çalıştıkları kurumlara bağlılık düzeyinin diğer akademisyenlere göre daha fazla olan akademisyenler ise 2010-2014 ve 1992-1999 yıllarında gelenler olmuştur.

Sonuçlar dikkate alındığında bu makalenin, akademik göç ve eğitimin uluslararasılaşmasına ilişkin mevcut literatüre üç önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir. İlk olarak, bugüne kadar yeterince dikkate alınmayan ulusal bağlamda Türkiye’de çalışan Azerbaycan uyruklu akademisyenlerin sosyal ve ekonomik durumları ile ilgili literatürdeki bir boşluk doldurulmaktadır. Özellikle Türkiye’de yabancı uyruklu akademisyenler konusunda araştırma azlığını gidermekle kalmayıp, bu makale aynı zamanda Türk Devletleri arasında gelişmekte olan yükseköğretim sistemlerine akademik göç ile ilgili daha geniş bir hesap eksikliğini ele alınmasına çalışılmıştır. İkinci olarak, bu makale, yükseköğretim geliştirme politikalarına ilişkin olarak ulusal bağlamın analizlerini ortaya koymuştur. Ulusal politikaları, onları bilgilendiren temel kültürel, tarihi ve ekonomik güdümler bağlamında analiz etmenin faydası gösterilmiştir. Bu makalenin yaptığı üçüncü katkı yabancı uyruklu akademisyenlerin Türkiye’ye bağımlılık düzeyini ortaya koymaktır. Türkiye’de eğitim politikası oluşturulurken yükseköğretimde yabancı uyruklu akademisyenlerin istihdamında akademisyenlerin aidiyet duygularının dikkate alınması gerektiği ortaya konulmuştur. Çalışmanın kısıtını oluşturan, akademisyenlere ulaşmada yaşanan zorluklardan kaynaklı veri eksikliğini, devamsızlıkları veya belirsizlikleri belirleyerek politikaların incelenmesi, gelecekteki yükseköğretim analizleri için fikir verebilir.

Bu çalışma sonucunda gelecekte yapılması muhtemel araştırmalar için bir dizi potansiyel alan belirlenmiştir. Bu makalede, ülkedeki yabancı uyruklu akademisyenlerin sorunları tespit edilirken, bu sorunların temelde neler olduğu ve bu sorunların aradan kaldırılması için ne tür politikaların geliştirilmesinin araştırılması tamamlayıcı bir yaklaşım olacaktır. Bu, gelecekteki araştırmacıların, politikanın iyileştirilebileceği yasalaştırma boşluklarını belirlemelerini sağlayacaktır. Ayrıca, daha deneysel araştırmaların yapılması ve ilgili projelerin oluşturulması ile daha kapsamlı olarak yabancı akademisyenler, onların yöneticileri, öğrencileri ve diğer ilgili paydaşların bakış açılarını belirlemek mümkün olacaktır. Bu çalışma daha çok yapısal bir bakış açısına sahip olsa da, gelecekte yapılacak araştırmalara kaynak olması düşünülmektedir. Belirli kurumları incelemek, çalışma koşulları, sözleşmeler, maaş, iş yükü beklentileri ve ayrıca yabancı akademisyenlerin meslektaşları ve öğrencileri tarafından nasıl tanındığı ve kurum içinde nasıl konumlandığı hakkında daha ayrıntılı hesapların geliştirilmesini sağlayabilir. Bu makalede, Türkiye’de çalışan Azerbaycan uyruklu akademisyenlerin ekonomik ve sosyal durumları, yaşadıkları sorunlar ve Türkiye’ye bağlılık düzeyi incelenmiş olsa da, bu alanda keşfedilecek daha çok şey olduğu aşikârdır.

KAYNAKÇA

- Ağca, V. ve Ertan, H. (2008). Duygusal Bağlılık İçsel Motivasyon İlişkisi: Antalya’da Beş Yıldızlı Otellerde Bir İnceleme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10 (2), 135-156.
- Akman, K. (2018). Engeller ve Katkılar Bağlamında Türkiye’deki Azerbaycanlıların Yerli Topluma Uyumunu, *100. Yılında Azerbaycan Cumhuriyeti Uluslararası Kongresi – 26-27 Mayıs 2018*, içinde (s. 224-236). Eskişehir
- Aliyev, R. ve Öğülmüş, S. (2016). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Kültürlenme Düzeylerinin İncelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 89-123.
- Arslan, K. ve Kılınç, A. Ç. (2021). “The Marginalised Few: Reflections From the Lived Experiences of Forced Displaced Academics in Turkish Academia”, *Oxford Review of Education*, Ahead-of-Print, 1-20.
- Bartlett, M.S. (1950), Tests of Significance in Factor Analysis. *British Journal of Statistical Psychology*, 3, 77-85. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8317.1950.tb00285.x>
- Çoştu, K., Qaddom, M., ve Bahar, H. (2018), Yabancı Uyruklu Öğretim Üyelerinin Türkiye’deki Yüksek Din Öğretimi Hakkındaki Düşünceleri. *Yüksek Din Öğretimi*, 481- 496
- Dündar, H. ve Aksoy, B.N. (2018). Türk Asıllı Yabancı Uyruklu Bireylerin Türkiye’deki Eğitim Süreçlerinde Yaşadıkları Problemler. *Manas Journal of Social Studies*,7(3). 39-58
- Ertekin, İ., Ilgın, H. Ö., ve Ataman Yengin, D. (2018), Örgütsel İletişim Kuramları, *TOJDAC*, 8(2), 297-311
- Fidan, Z. ve Barıtcı, F. (2018). Aksaray Üniversitesindeki Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Gözünden Aksaray İlinin İmajı Üzerine Bir Araştırma. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(4), 21-35. DOI:10.17680/erciyesiletisim.420143
- Field, A. (2000). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics*, New Delhi: Sage Publications.
- Gahungu, A. (2011). Integration of Foreign-Born Faculty in Academia: Foreignness as an Asset. *International Journal of Educational Leadership Preparation*, 6(1), 1-22.
- Gümüşlü Tunçağıl, G. (2019). *Yabancıların Türkiye’de Eğitim Hizmetinde Çalışması. Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9(1), 68-109. DOI: 10.32957/hacettepehdf.542280
- Hair J.F., Sarstedt M., Ringle C.M., ve Mena J.A., (2012). An Assessment of The use of Partial Least Squares Structural Equation Modeling in Marketing Research. *J. Of the Acad. Mark. Sci.* 40, 414-433.
- İmamverdiyev, İ. (2018). *Bir Millət, İki Dövlət, Azərbaycan - Türkiyə*, Ankara: İksad Publishing House
- İplik, E., ve Yalçın, A. (2017). Birey-Çevre Uyumunun İşe Yönelik Tutumlara Etkisinde Kültürel Adaptasyonun Rolü: Yabancı Uyruklu Akademisyenler Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası Ticaret ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 121-137.
- Kaiser, H.F. (1970). A Second Generation Little Jiffy. *Psychometrika* 35, 401–415. <https://doi.org/10.1007/BF02291817>
- Korkmazer, F. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Akademik Motivasyon Algılarının İncelenmesi Üzerine Bir Alan Çalışması. *Dicle Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(20), 502–515.
- Korkmazer, F. ve Saydan, R (2018), Kurumsal İtibar Algısının Örgütsel Bağlılık Üzerindeki Etkisi: Sağlık Sektöründe Bir Uygulama, *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 6(15), 542-561.
- Lawson, C., Salter, A., Hughes, A. ve Kitson,, M. (2019). Citizens of Somewhere: Examining the Geography of Foreign and Native-Born Academics’ Engagement with External Actors, *Research Policy*, 48(3), 759-774, DOI: 10.1016/j.respol.2018.11.008.
- Libaers, D., ve Wang, T. (2012). Foreign Born Academic Scientists: Entrepreneurial Academics or Academic Entrepreneurs?. *RveD Management*, 42(3), 254-272.
- Luczaj, K. (2020). Foreign-born Scholars in Central Europe: A Planned Strategy or a ‘Dart Throw’?, *Journal of Higher Education Policy and Management*, 42(6), 602-616, DOI: 10.1080/1360080X.2019.1682955
- Luczaj, K. (2022). Overworked and UNDERPAID: Why Foreign Born Academics in Central Europe Cannot Focus On Innovative Research and Quality Teaching, *Journal of Higher Education Policy and Management*, 35, 42-62, DOI: 10.1057/s41307-020-00191-0
- Mamiseishvili, K., ve Stuckey, A. (2022). Foreign-born Academic Leaders in U.S. Higher Education. *Journal of Diversity in Higher Education*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1037/dhe00004054>

- Öz, İ. ve Laloğlu, P. (2018). Beyin Göçü Açısından Yabancı Uyruklu Yükseköğretim Elemanlarının Kazanımı: Erzurum Atatürk Üniversitesi Örneği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(2), 1093-1112.
- Paksoy, H. M., Paksoy, S. ve Özçalıcı, M. (2012). Türkiye’de Yüksek Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Sorunları: GAP Bölgesi Üniversiteleri Örneği. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 85-94.
- Saatçı, G. ve Aksu, M. (2020). Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Koronavirüs Algılarını Metafor Yolu ile Tespit Etmeye Yönelik Bir Araştırma. *Journal of Awareness*, 5(4), 617-630. DOI: 10.26809/joa.5.042
- Seydi, A. R. (2013). Türkiye’deki Suriyeli Akademisyen ve Eğitimcilerin Görüşlerine Göre Suriye’deki Çatışmaların Suriyelilerin Eğitim Sürecine Yansımaları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2013(30), 217-241.
- Şahin, M., ve Demirtaş, H. (2014). Üniversitelerde Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeyleri, Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 44(204), 88-113.
- Usta, S., Sayın, Y., ve Güzelipek, Y. A. (2017). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Kente ve Üniversiteye Uyumu: Karaman İli Örneği. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(3), 565-577. DOI: 10.5961/jhes.2017.233
- Webber, K. L., ve Yang, L. (2014). The Increased Role Of Foreign-Born Academic Staff in US Higher Education, *Journal of Higher Education Policy and Management*, 36(1), 43-61, DOI: 10.1080/1360080X.2013.844671
- Yamane, T. (1967). *Statistics, An Introductory Analysis*, 2nd Ed., New York: Harper and Row.
- Zavalsız, Y. S., ve Gündoğ, E. (2017). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Entegrasyonu (Karabük Üniversitesi Örneği). *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(5), 3168-3192.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler (The authors of this article confirm that their work complies with the principles of research and publication ethics).
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).
3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir (This article was screened for potential plagiarism using a plagiarism screening program).